# AGENDA ZOETERMEER 2040

Bijlage: Visualisatie 2040

## Inleiding

Met deze agenda geven we een update en vervolg aan de huidige Strategische Agenda Zoetermeer 2040. We zijn in een nieuwe fase beland en concluderen onder andere dat het werken aan de doelen uit de visie onderdeel van de reguliere werkzaamheden is geworden en dat we werken aan de manier waarop werkprocessen hieraan worden aangepast.

Middels een raadsvoorstel leggen we daarom voor om vanwege de verandering van de werkzaamheden door de jaren heen de verantwoording van de Visie Zoetermeer 2040 niet meer middels een aparte strategische agenda te verantwoorden, maar dit op te nemen in de reguliere P&C cyclus en aan te sluiten bij de reguliere rapportages.

## De agenda voor 2040

Begin 2022 heeft de gemeenteraad van Zoetermeer de Visie Zoetermeer 2040 vastgesteld (verder: Visie 2040). Dit is de lange termijn visie voor de ontwikkeling van de stad en haar samenleving; het beschrijft als het ware de stad die Zoetermeer wil zijn in de toekomst. Centraal in deze visie staat de opgave om tot een betere balans en een opwaartse beweging in de stad te komen. De Visie 2040 dient straks ook als onderdeel van de omgevingsvisie. Na de invoering van de omgevingswet dient iedere gemeente in een omgevingsvisie vast te leggen wat de ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving zijn voor de lange termijn. Het komende jaar wordt de Ruimtelijke Strategie toegevoegd. Dit is de ruimtelijke verbeelding van de visie. De Visie 2040 en de Ruimtelijke Strategie vormen dan samen de omgevingsvisie.

Tegelijkertijd met de Visie Zoetermeer 2040 heeft de raad de ‘Strategische Agenda Zoetermeer 2040’ vastgesteld. Deze agenda diende als actielijst om de eerste beweging snel in gang te zetten. Om een goede start te maken hebben we ons in eerste instantie gericht op drie sporen:

- Spoor 1: Het doorlichten en bijstellen van het huidige beleid.
- Spoor 2: Het actualiseren van lopende programma’s en acties op basis van de Visie 2040.
- Spoor 3: Direct aan de slag met twee pijlers: Wijken van de Toekomst en Woningbouw als Aanjager

De afgelopen drie jaar heeft dit geresulteerd in de doorlichting van beleid en het richten van al ons (nieuwe) beleid op de Visie 2040. Immers, we willen zoveel mogelijk de (volledige) focus hebben op het toekomstbeeld van de Visie en afscheid nemen van beleid dat daar niet aan bijdraagt.

Daarnaast zijn de programma’s Meerzicht en Woningbouw als Aanjager gestart en zijn lopende programma’s geactualiseerd (zoals de lopende gebiedsontwikkelingen Binnenstad en Entree). We hebben de raad hierover periodiek geïnformeerd.

## Een nieuwe fase

Inmiddels constateren we dat we in een nieuwe fase zijn aangekomen. Met het bereiken van de eerste mijlpalen en het afronden van de verschillende sporen uit de eerste agenda werd de visie en het werken daaraan steeds wijder verspreid. Hiermee groeide tegelijkertijd de behoefte aan een goede regie op de realisatie van de Visie 2040 en werd een team samengesteld dat deze

regie op zich heeft genomen. Langzamerhand zijn de werkzaamheden van dit team verschoven en is het verder gegroeid. Daaromheen heeft zich een grote schil van medewerkers uit alle afdelingen gevormd. Deze groep zorgt ervoor dat de Visie 2040 inmiddels breed wordt uitgedragen in de organisatie: iedereen kent de Visie 2040, handelt er steeds meer naar en weet deze, met ondersteuning, op een goede manier in te zetten. De Visie 2040 zit zogezegd in onze aderen, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

We constateren dat vooral het behouden van focus én het maken van scherpe keuzes belangrijk is. Zowel inhoudelijk als in prioritering: met elkaar moeten we zorgen dat we capaciteit en middelen vrij blijven maken voor de prioritaire onderwerpen, want dat is bepalend voor het tempo en intensiteit waarmee deze kunnen worden opgepakt. We kunnen als stad niet alle opgaven uit de visie tegelijk oppakken binnen de financiële mogelijkheden en ambtelijke capaciteit die de gemeente heeft. De aankomende bezuinigingen maken dit extra complex. In de huidige setting is het vooral van belang om focus te houden op de zaken die we opgestart hebben en minder op het opstarten van nieuwe activiteiten.

**Focus komende periode**

Het regieteam Zoetermeer 2040 blijft zich onverminderd hard inzetten om iedereen binnen en buiten de gemeente te ondersteunen om beleid en handelen zo veel mogelijk op de doelstellingen uit de Visie 2040 te richten én samenwerking met onze partners te faciliteren. Komende jaren leggen we de focus op bijvoorbeeld de energietransitie, ruimte voor werk, de verbinding tussen arbeidsmarkt, onderwijs en beroepsbevolking, gezonde stad, buitenruimte en mobiliteit. Binnen de verschillende afdelingen wordt aan deze onderwerpen gewerkt. Het zijn wel allemaal integrale thema's waarbij een goede aansluiting op de Visie 2040 belangrijk is om deze te kunnen realiseren.

Daarnaast werken we hard aan een verdere uitwerking van de concrete kaders: die gaat de Ruimtelijke Strategie Zoetermeer (hierna: RSZ) straks bieden. Het gaat uiteraard niet alleen om interne samenwerking, de externe samenwerking is minimaal net zo belangrijk. We kunnen de doelen uit de visie immers alleen realiseren als we dit samen met anderen doen. Denk hierbij aan de samenwerking met Zoetermeer Gezond Samen voor preventie of regionale bestuurlijke samenwerking als het gaat om netcongestie en mobiliteit.

De Wijken van de toekomst blijven onverminderd belangrijk in deze agenda. We werken inmiddels hard aan de wijkaanpak in Meerzicht en aan de wijkverkenning in Buytenwegh. Na afronding van de wijkverkenning doen we een voorstel voor een wijkaanpak in Buytenwegh. Seghwaert is de volgende wijk waar we concreet mee aan de slag willen.

De vier overkoepelende zaken waar we ons vanuit de visie expliciet op richten, lichten we hieronder kort toe. Dit is wat het college betreft de focus en de strategische agenda voor de komende periode.

1. *Ruimtelijke Strategie Zoetermeer*

Een belangrijke stap waar nu dé focus op ligt, is het opstellen van RSZ. De ruimte in de stad zal niet toenemen, maar het aantal inwoners en de opgaven wel. De RSZ is een verbeelding en verdere concretisering van de Visie 2040. We maken zichtbaar welke opgaven we in de stad

waar ruimte bieden en hoe Zoetermeer er in 2040 uit ziet. Het zal als ‘deel 2’ van onze visie dienen. De RSZ helpt om belangen tegen elkaar af te wegen en keuzes te maken over wat we waar in de stad willen. Bij vernieuwing van beleid of bij het opstellen van nieuw beleid vormt de RSZ het kader. Dit zal ervoor zorgen dat we aan de hand van de RSZ afwegingen kunnen maken waar we de focus op moeten gaan leggen. Het is als het ware ons kompas.

In de zomer van 2024 is een tussenrapportage opgeleverd en in oktober 2024 zijn de Zoetermeerse principes voor de Ruimtelijke Strategie Zoetermeer 2040 door de raad vastgesteld. In de tussenrapportage zijn de belangrijkste opgaven per thema opgenomen. De Zoetermeerse principes zijn de uitgangspunten bij het maken van keuzes om tot de uiteindelijke RSZ te komen. Na vaststelling van de RSZ 2040 door de raad gaan we werken aan een Uitvoeringsagenda. Deze gaat het komende jaar vorm krijgen. In de Uitvoeringsagenda worden thema’s benoemd (zoals gezonde stad) en strategische keuzen gemaakt in prioritering, inzet en de verdeling van (incidentele) financiële middelen. In deze Uitvoeringsagenda schetsen we tevens op welke wijze we hier uitvoering aan willen geven, waarbij de omgevingswet een belangrijk uitgangspunt is. Daarmee is de uitvoeringsagenda van de RSZ straks dé agenda voor 2040.

2. *Wijken van de toekomst: Buytenwegh en Seghwaert*

In 2024 is gestart met de wijkverkenning voor Buytenwegh. Het doel hiervan is om een uitgebreide nulmeting van de wijk te maken, om op basis van de uitkomsten te komen tot een gebiedsprogramma. We kunnen dit niet alleen. We stellen deze wijkverkenning daarom op in nauwe samenwerking met de partners, zoals de woningcorporaties. Het resultaat wordt in de eerste helft van 2025 ter vaststelling aan alle betrokken besturen voorgelegd. Daarna gaan we verder met het vervolg: de wijkaanpak. Wat de meest geschikte aanpak is baseren we op de uitkomst van de wijkverkenning. Dat kan een wijkaanpak zijn zoals we die in Meerzicht hebben, maar het kan ook zo zijn dat uit de verkenning komt dat een ander soort aanpak beter aansluit bij de opgaven in de wijk.

Met de Visie 2040 zijn we stadsgericht aan de slag gegaan. Met de aanpak van Meerzicht en Buytenwegh werken we wijkgericht. Uit recente analyses blijkt dat de keuze om deze twee wijken als eerste aan te pakken de goede te zijn. We hebben geleerd dat de aanpak van een volgende wijk afhankelijk moet zijn van de problematiek. Seghwaert is in de 1e Strategische Agenda opgenomen als één van de drie wijken waarvoor een gebiedsprogramma het meest urgent is en dat geldt nog steeds, maar we kunnen niet alles tegelijk. En elke wijk is anders. Zo speelt in Seghwaert de problematiek niet door de hele wijk. Daarom ligt een buurtgerichte aanpak daar meer voor de hand. Na de afronding van de wijkverkenning voor Buytenwegh besluiten we wanneer we aan de slag kunnen met een verkenning voor Seghwaert. Daarnaast bekijken we op dat moment welke andere delen in de stad acute aandacht nodig hebben.

3. *Investeringsagenda 2040*

In de Visie 2040 (inclusief RSZ) schetsen we omvangrijke ambities voor het toekomstbeeld van de stad. Het is belangrijk dat deze ambities haalbaar en betaalbaar worden, zodat ze daadwerkelijk te realiseren zijn. De ambities voor de stad worden realistisch en uitvoerbaar als de bekostigingsopgaven tijdig en in samenhang geadresseerd worden. Dit betekent slim faseren

en integraal afwegen van de beschikbare schaarse middelen. Het ontwikkelen van woningen en werklocaties moet hand in hand gaan met investeringen in mobiliteit, maatschappelijke voorzieningen, groen en energie: zaken die randvoorwaardelijk zijn voor de groei van de stad, zoals beschreven wordt in de RSZ. Dit komt samen in een investeringsagenda.

We starten met een raming van een indicatief investeringsvolume. Dit wordt aangevuld met een investeringsstrategie. Deze wordt steeds verder ingekleurd naarmate de realisatie van de ambities dichterbij komt. Ieder jaar kan dan in de begroting besloten worden over de inzet van de op dat moment beschikbare investeringsruimte voor concrete opgaven. Daarbij is het uiteraard belangrijk om integraal afwegingen te maken en 'spelregels' over bekostiging vast te leggen. Om meer zekerheid te krijgen over toekomstige dekkingsbronnen bij de Visie 2040 (inclusief RSZ) wordt voor de middellange termijn op hoofdlijnen een overzicht samengesteld van mogelijke investeringen en mogelijke dekkingsbronnen. Daarnaast helpt een langjarige doorkijk om optimaal te adviseren over de programmering voor de verdere toekomst.

We kijken naar voorbeelden van investeringsagenda's in andere steden. Dat geeft ons een goed beeld van hoe je een investeringsagenda op kan stellen, maar heeft ons ook geleerd dat het tijd kost om tot een goede investeringsagenda te komen. We zijn inmiddels gestart met het opstellen van deze investeringsagenda. Samen met de hervormingen van de P&C stukken zal dit de komende periode vorm gaan krijgen. Het kan een mooie propositie zijn richting investeerders enerzijds en de provincie en het rijk anderzijds.

4. *New Town Alliantie*

Uit de Visie 2040 blijkt dat de voormalige groeikernen ('New Towns') anders functioneren dan meer organisch gegroeide steden door het korte tijdsbestek waarin ze zijn gebouwd. Zoetermeer is samen met andere New Towns een lobby gestart om aandacht bij het Rijk en andere medeoverheden te vragen voor de specifieke kansen en uitdagingen van onze gemeenten. Dit heeft geresulteerd in de oprichting van de New Town Alliantie, waarin naast Zoetermeer (als voorzitter) ook Almere, Capelle a/d IJssel, Helmond, Nieuwegein, Nissewaard en Purmerend zijn aangesloten. Met cofinanciering van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is een onderzoek gedaan naar de New Towns, wat inmiddels aan de minister is aangeboden. De Alliantie zet zich in voor een hernieuwde aandacht en langjarige (financiële) steun van het Rijk voor de voormalige New Towns met een integraal nationaal programma, gericht op het keren van de neergaande trend en het bijdragen aan de bredere maatschappelijke uitdagingen op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid en woningnood.

**Monitoring en verantwoording**

*Monitoring*

We blijven inzetten op data gedreven werken. Binnen het programma datagedreven werken wordt een deel van de eigen dataexpertise gebundeld en gericht ingezet op beleidsontwikkeling die zich richt op de opgaven uit de Visie 2040, zoals het gebiedsprogramma Meerzicht. Daarbij wordt gewerkt aan het inzichtelijk maken van de effecten van onze acties zodat we ook weer beter kunnen zien hoe de stad eraan toe is en we zo adequaat mogelijk kunnen bijsturen waar mogelijk. Een team is hier het afgelopen jaar mee gestart en de werkwijze wordt inmiddels

breder in de organisatie ingezet. We gaan de komende jaren verschillende effect- en prestatiemonitors opleveren om de ontwikkeling richting Zoetermeer 2040 te volgen.

Daarnaast hebben we de Staat van Zoetermeer. De Staat van Zoetermeer wordt opgesteld door onderzoeksbureau Louter. Op dit moment actualiseren we deze ieder jaar. Niet alle trends en ontwikkelingen zoals die in de Staat van Zoetermeer worden onderzocht zijn binnen dit korte tijdsbestek te zien. Daarom is het eigenlijk niet nodig en niet helpend om de Staat van Zoetermeer ieder jaar te actualiseren. Daarnaast wordt in onze eigen organisatie een (op onderdelen) vergelijkbaar monitoringsinstrument ontwikkeld, die in de toekomst de Staat van Zoetermeer van Louter kan vervangen. Met dit instrument kunnen we beter focussen op de aspecten uit de Staat van Zoetermeer die voor de realisatie van de doelen uit de Visie het meest relevant zijn. De Staat van Zoetermeer helemaal niet meer laten actualiseren is (nu nog) geen optie. Daarom stellen we voor om de Staat van Zoetermeer iedere twee jaar te actualiseren. Eén keer in het eerste jaar van de collegeperiode en één keer in het derde jaar van de collegeperiode. Dit is dan ook het moment dat de voortgang van de Visie 2040 met de raad bespreken.

*Verantwoording*

Op dit moment rapporteren we op twee verschillende manieren over de voortgang van de Visie 2040. Dat doen we middels een voortgangsrapportage over de Strategische Agenda en via de P&C cyclus (paragraaf 9 in de begroting). Inmiddels is dat dubbelop, aangezien de Visie 2040 reeds in de organisatie geborgd is. We willen voorstellen om de sturing en verantwoording middels de P&C cyclus te laten verlopen. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan het doel in het coalitieakkoord om een begroting op te stellen waarmee de ambities van Zoetermeer 2040 in samenhang worden opgepakt. Uiteraard komen we ook bij de gemeenteraad terug als besluitvorming noodzakelijk is, zoals bij de RSZ. En waar dat relevant is zullen de raad ook tussentijds informeren.